

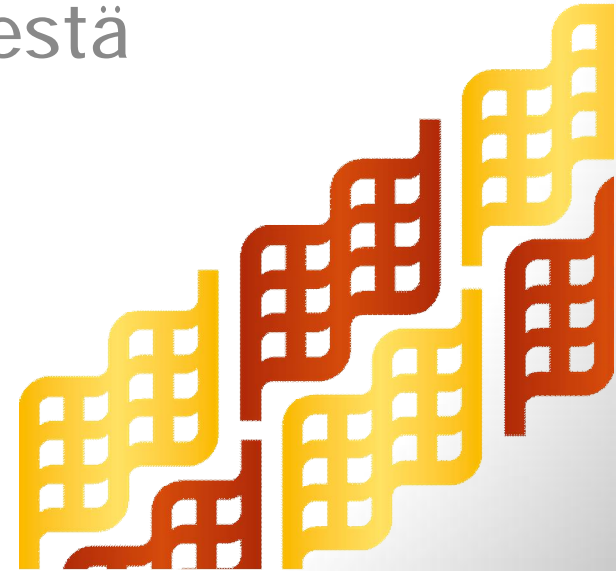

TAMPEREEN KAUPUNKI

Masennus perheessä

paivi.kiviniemi@tampere.fi

Puhetta Mielenterveydestä

Masennus ja vanhemmuus

VANHEMMAN KIELTEINEN TAPA TULKITA ELÄMÄÄ VÄLITTYY

LAPSI VOI RYHTYÄ VANHEMMAN PIRISTÄJÄKSI JA HOITAJAKSI, ROOLIT KÄÄNTYVÄT

SYNTYY HERKÄSTI VÄÄRINKÄSITYKSIÄ, VÄÄRIÄ TULKINTOJA – LAPSI SYYLLISTÄÄ ITSEÄN

VAKAVA MASENNUS => LAPSI TUNTUU LIIAN VAATIVALTA, JOPA UHKAVALTA

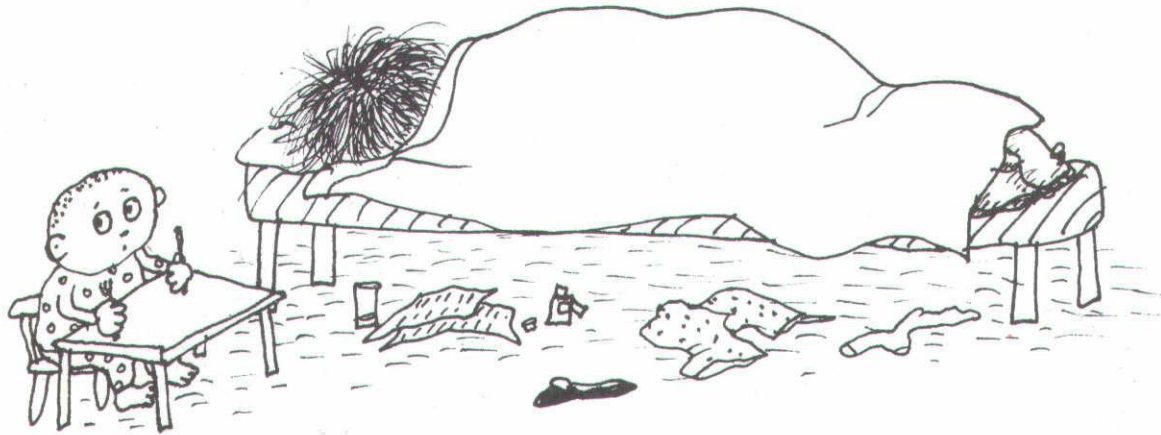
SYYLLISYYS – OMA HUONOUS LAAJENEE LASTA KOSKEVAKSI

YLIHUOLESTUNEISUUS, tunkeutuva vuorovaikutus

KUOLEMAN AJATUKSET, uupumus

Vauva joko apatisoituu tai yliaktivoituu (kriittinen aika raskaus ja vauva-aika) – varhainen vuorovaikutus – vaikea havaita lapsen viestejä

Lasta suojaavat tekijät: arjen sujuminen Mitä tehdä kun kotia ei jakseta hoitaa?

Ovatko lapset syypäitä vanhemman ongelmiin? Onko vanhemman reagointi suhteessa tapahtumiin

MASENNUS

**Tavallinen alakulo
kaikilla joskus
vastoinkäymiset
suru ja masennus eri
asioita
menee ohi
esim. baby blues**

**Masennus
sairautena
>2 viikkoa
väsymys
unihäiriö
ruokahaluttomuus
elämänilo puuttuu
toivottomuus
itsetuhoisuus**

Lasten ja vanhempien erilaiset tarpeet: Lapsi tarvitsee läheisyyttä, aikuinen omaa rauhaa?

VAKAVASTI MASENTUNUT VANHEMPI

VANHEMMAN OIRE

LAPSEN KOKEMUS

vaihtelevat mielialat

häätä, hämmennys

itkuisuus, epätoivo

pelko, kiukku

ärtyvyys, kiukku

Mitä minä tein?

masennus – ärtyvyys

**halu ja häätä olla lähellä/ tai
kaukana poissa**

ylenmääräiset huolet

maailma on uhkaava

näkee kaiken kielteisenä

minä en ole hyvä

Stakes /THL

VAKAVASTI MASENTUNUT VANHEMPI

VANHEMMAN OIRE

alakuloisuus, jatkuva
väsymys apaattisuus

itseensä uppoutuminen

ilmeettömyys

ilmaisun latteus

Stakes/THL

LAPSEN KOKEMUS

häätä ja huoli

turhautuminen

pettyminen

äiti/isä ei halua seuraani

ä/i ei välitä minusta

yksin jääminen

lapsi yrittää löytää

alukulon sävelen

VAKAVASTI MASENTUNUT VANHEMPI

VANHEMMAN OIRE

LAPSEN KOKEMUS

kokee itsensä huonona
ja syypäänä asioihin

ä/i tarvitsee tukea

ä/isälle ei saa suuttua

pieni
epäonnistuminen kaataa
kaiken

elämä on epävarmaa

eristäytyminen ystävistä

eristäytyminen

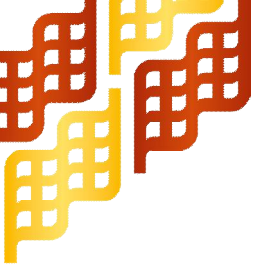
arkipäivän hoitaminen
ylivoimaista

erilaisuuden kokemus

Stakes/THL

pelko kodin/elämän
puolesta

yritykset hoitaa kotia

VÄÄRÄT ENNUSTUKSET

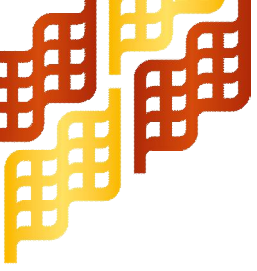
”Seuraavat kokeet menevät sitten huonommin”

MINIMOINTI TAI MAKSIMOINTI

”Siinä menivät mahdollisuutesi matematiikassa!”

EMOTIONAALINEN ENNUSTAMINEN

”Minusta tuntuu, että ruotsi on sinulle liian vaikeata”

Lapsi tulee kotiin keskinkertaisen koetuloksen kanssa

KAIKKI TAI EI MITÄÄN

“ Olisit voinut pärjätä paremmin!”

LIALLINEN YLEISTÄMINEN

”Ei sinusta ole mihinkään!”

VÄÄRISTYNYT FILTTERI

”Sait vain seitsemän!” eikä

”Sait seitsemän, vaikka koe oli vaikea”

MASENTUNUT VANHEMPI Stakes/THL

- **Osallistuminen lapsen elämään vähenee**
  - Tuen antaminen vähenee**
  - Lasten valvonta vähenee**

- **Tuen hakeminen lapselta voi lisääntyä**

- **Kovakouraisuus**
  - fyysinen käsiksikäyminen**
  - huutaminen**

- **impulsiivisuus: vanhemman oma mieliala ohjaa**
Vanhemmuus voi heilahdella
rakkauden ja näennäisen välinpitämättömyyden,
passiivisuuden ja kovakouraisen kurinpidon välillä

PERSOONALLISUUSHÄIRIÖT

Pysyvä persoonallisuuden rakenne

- luonne vai sairaus, “hankala ihminen”
- jos masennus kestää kauan

Liitännäisoireet

- masennus, paniikki, bulimia, somatisaatio
- itsemurha-alttius
- psykoosi
- Päihteet

CAKE

Yhteinen ymmärrys, selitys tilanteelle tärkeää

Perheen historia (sukupuu), nykyisyys

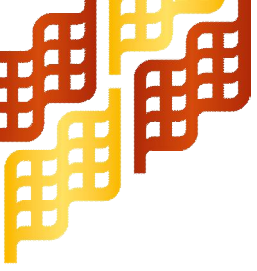
Mistä on kysymys? : mitä tapahtuu liittyen perheen vaiheisiin

Synkkien mielikuvien lieventäminen, erilaisten käsitysten lähentyminen

Riskitekijät, suojelevat tekijät

Tilanteen tutkiminen

Jaettu tieto, mistä muut hyötyneet, millaisia reaktioita, tunteita tilanteeseen usein liittyy (viha, syyllisyys, pelot, häpeä)

Tlp-työmenetelmäperhe

Lapset puheeksi –keskustelu

Lapset puheeksi –perheinterventio

Suomen mielenterveysseura

(www.mielenterveysseura.fi -> kehittäminen -> lapset, nuoret ja perheet -> TLP)

Lape-hankkeessa nyt myös Ihmeelliset vuodet ,
Multidimensionaalinen perheterapia

Muu perhetyö, perheterapia

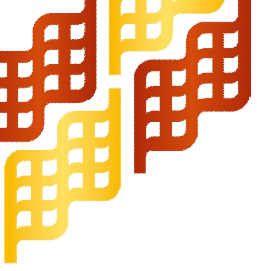
Lapset puheeksi-keskustelu (THL)

**1-2 x 30-45 min, vanhempien kanssa työskentelyä,
lapsia ei tavata -mini-interventio**

**Esim. masentunut aikuinen vastaanotolla – onko
Sinulla lapsia? Mitä olet tilanteestasi lapsille
kertonut?**

Opaskirja

Lapset puheeksi – keskustelu (THL):

Lapsen kehityksen ja tarvittavan tuen arviointi

- Kuunnellaan vanhempien huolet lapsesta
- Kartoitetaan lasten elämän tilanne:
  - ilot ja vahvuudet, surut ja huolet
  - kotona
  - koulussa/päivähoidossa
  - ystävien ja harrastusten suhteen
  - netti

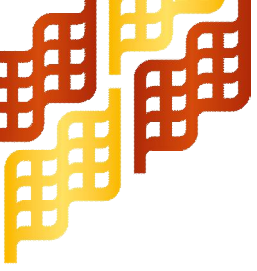

Lapset puheeksi vaikuttaa toivottuun suuntaan

vanhemmat joutuvat itse miettimään miten toimia

vanhempien pitää prosessoida asia itselleen

vanhemmista itsestään tulee muutoksen agentteja
eikä ammattilaisesta

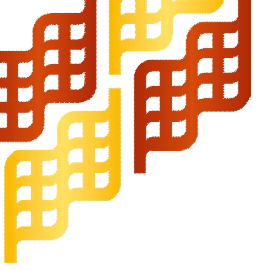
Erityisesti esille otettavia teemoja vanhemman voimissa huonosti

Vanhempi hoitaa itseään ?, mitä hoito on

Kotityöt, kuka tekee?, jaksaminen

Vanhemman ärtyvyys ja mahdollinen väkivaltaisuus

Lasten pelot: avioero, vanhemman itsemurhavaara, pelko, että vanhemmalle tapahtuu jotain paha, vanhempi kuolee

Vuorovaikutuksen helpottuminen

**Kommunikaatiotaitojen harjoittelu, puhumisen
helpottuminen**

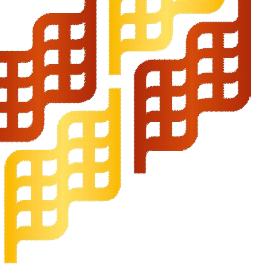
**Kuuntelu, toistensa huomioonottaminen, myönteinen
palautte, ristiriitaisen, vahingoittavan viestinnän
vähentäminen**

**Vaiettujen kokemusten, tunteiden sanoittamisen
opettelu**

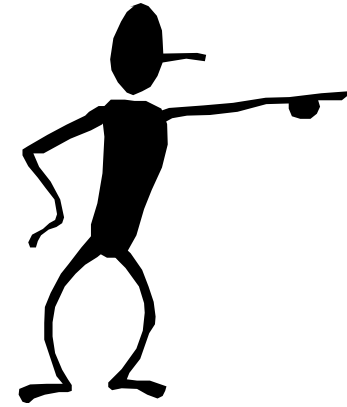
Yhteyksien rakentuminen perheenjäsenten välille

Tunnesäätelytaitojen harjoittelu

Yhdessä selviämisen kokemus

SYYLLISYYS

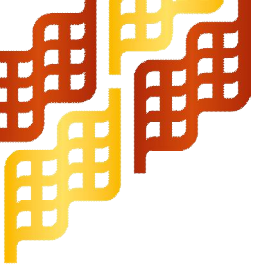
lapsen egosentrisyys

= ajattelu oman navan kautta, kuuluu kehitykseen

hyvä syyllisyys => moraalikehitys

**läsnä aina, vaikka saattaa näyttää toiselta esim.
viha, katkeruus, epäluottamus**

=> pahimmillaan HÄPEÄ

PELKO

turvattomuus

arvaamattomuus

tulevaisuus

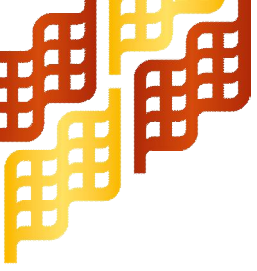
hylkääminen

leimautuminen

oma sairastuminen

perheen hajoaminen

VIHA

**lapsella oikeus vihaan
suhtaudu vakavasti lapsen vihaan**

vihan huonot hedelmät

- aggressiivinen käytös
- kääntyy itseensä
- peräkamarin pojat

vihan hyvät hedelmät

- kyky pitää puoliaan
- rohkeus omaan mielipiteeseen

HÄPEÄ

HÄPEÄ OMASTA ITSESTÄ

- vanhemman reagoimattomuus
- vastavuoroisuuden puute
- luottamuspula

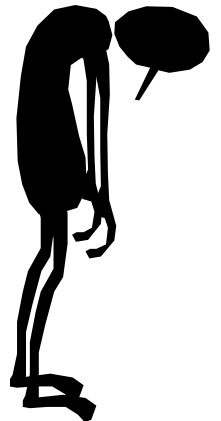
=>oma arvottomuus

=>olen virhe

HÄPEÄ VANHEMMASTA

- vanhemman käytös

=>sosiaalinen kaventuminen

VIESTI VANHEMMALTA LAPSELLE

- 1. Muuttunut käyttäytymiseni johtuu omista ongelmistani/sairaudestani**

anna esimerkkejä:

Eilenkin suutuin pienestä...

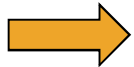
- 2. Vaikeuteni eivät ole sinun syytäsi, ne johtuvat muusta**

- 3. Pidän huolta itsestäni**

käyn lääkärissä / terapeutilla

otan lääkkeitä

- 4. Tule puhumaan ja kysymään, vaikka se olisi vaikeaa**

**YMMÄRRYKSEN ja TURVALLISUUDEN
LISÄÄMINEN**

Stakes/THL

VIESTI VANHEMMALTA LAPSELLE jatkuu...

5. Koulu on tärkeää (vaikken jaksa käydä vanhempain illoissa)
6. On tärkeää, että olet ystävien kanssa ja käyt harrastuksissa, vaikka minulla on vaikeaa
7. Voit puhua näistä asioista ystäville ja sinulle tärkeille aikuisille

**LAPSEN / NUOREN
SOSIAALISEN ELÄMÄN
TUKEMINEN**

Stakes/THL

Vanhemman suru ja masennus

**Vanhemman hyvä näyttää omia tunteita lapselle -
lapsi oppii mallista ja arvostaa avoimuutta**

**Lapselle ei kuitenkaan pidä säilyttää kohtuutonta
taakkaa vanhemman tunteiden vastaanottajana**

**Lapsen suru: vanhemman menetys sairaudelle
(kuinka pitkäksi ajaksi?)**

Yhteinen arki, koti

Voimavarat, kenellä toimintamahdollisuuksia

Sitoutuminen, läsnäolo

Jokainen perheenjäsen koittaa tehdä muutoksen omalta osaltaan

Konkreettiset teot (sanoista tekoihin)

Yhteinen tekeminen, ajan antaminen

Turvallisuus

Luvan antaminen tunneilmaisuun, tunteiden kestäminen

Säännöt, päivärytmi, rutiinit

Perheenjäsenten huomiointi

Miten jaksat? Kuulluksi tuleminen

Sukupolvien ketjun katkaiseminen: olen eri ihminen kuin vanhempani

Perheen rakenne : roolien ja rajojen selkeys, toimivuus

Tilanteiden hallinta ja vastuullisuus

Arvostus , vastavuoroisuus

Traumaattisten taustojen liittäminen kokonaisuuteen, tässä ja nyt

Kuuleminen, osa ymmärrettävyyttä, selitystä

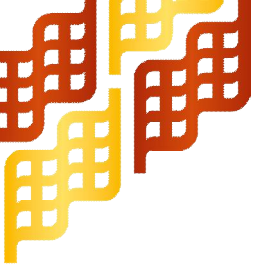
**Elämänhistorian ja oireiden yhteyksien tunnistaminen
terapeuttista (esim. sota-ajan lapset)**

**Vakauttaminen ensisijaista, käsittely pitkän prosessin
viimeisenä**

Tiedon anto kehollisuudesta, trauma/kriisimekanismeista

**Jakaminen perheen kesken sen verran kuin
mahdollista/tarpeellista, jaettu suru, menetyksen
kokemus, muut tunteet, selviämisen kokemus**

Katkelmallisen tarinan täydentäminen

Verkstokeskeisuus

Mitä voi tehdä vielä enemmän yhdessä muiden toimijoiden kanssa

Tarpeenmukaiset avut perheelle

Kannustava valmennustyyppinen työote, sosiaalisten taitojen harjoittelua

Motivoiva muutosta tukeva työote, sopivasti toisin tekeminen

Myönteistä palautetta viljelevä työote

Vertaistuki

Kokemusasiantuntijuus

Yhdessä tekeminen

Eteenpäinsuuntautuminen

Tavoitteet, seuranta, toteutuiko? , auttoiko hoito?

Ennakointi, kriisien hallintataidot, kriisisuunnitelma

**Ongelmien ratkaisutaitojen harjoittelu, mitkä taidot
hyödyllisiä pitkässä juoksussa , miten ylläpitää ,
soveltaa elämässä, selviytymiskeinoja, keinot
käyttöön**

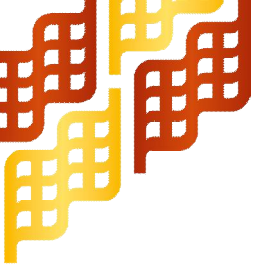
Positiiviset tunteet

Lähentyminen

Elämisen mielekkyys

Toivo

Osa psyykkisesti sairastavien vanhempien lapsista menestyy poikkeuksellisen hyvin

Ihmissuhdetaidot: taito aistia tunteita, korkea moraalinen herkkyys toisen tarpeille

Vastuuntuntemus, sinnikkyys

Luovuus

Sudenkuoppa: Miten olla herkkä myös omille tarpeille? Aikuisena.

Pärjäävyys (resilience)

suotuisa kehitys, vaikka olisi kehitystä vaarantavia tekijöitä

pärjäävyys rakentuu tai kärsii yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksesta

koti, p-koti, koulu, kaverit/vapaa-aika osallistuvat lapsen pärjäävyyden rakentumiseen tai hapertumiseen

Osallisuus elämään

**Tärkeää kuulua perheeseen, yhteisöön, ryhmään,
kaveripiiriin**

Oma paikka ja rooli, merkitys muille

Aktiivinen toimijuus omassa elämässä

Osana myös ongelmien ratkaisussa

Tukitoimi/hoitorippuvuuden vähentäminen

Leimaantumisen vähentäminen

Toiminnallisuuden lisääminen hoitoihin ja elämään

Voimaantuminen

Toimijuus (agency)

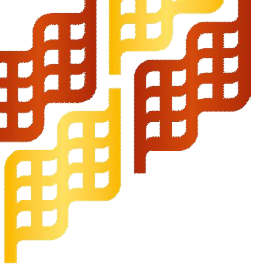
vanhempien ja vanhemmuuden kunnioitus

tiedon jakaminen

ongelmanratkaisuun myös lapset mukaan

lapsen oman kokemuksen kunnioittaminen

**tuetaan ihmisten kykyä selvitä itse jatkossakin ,
tuetaan sekä vanhempien että lasten toimijuutta**

Miten auttaa lasta?

Kokemusten, tunteiden sanoittaminen

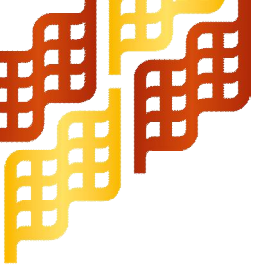
Puhumisen helpottaminen

Läheisyys, läsnäolo, turvallisuus

Yhdessäolo, ajan antaminen

Lapsen tunteiden kestäminen

Luvan antaminen tunneilmaisuuun

Lasta suojaavia tekijöitä

**riittävä tiedonsaanti ikätasoisesti
vanhemman/perheen tilanteesta**

lupa tunteisiin (syyllisyys vähenee)

**perheen ulkopuoliset turvalliset ihmissuhteet
välineitä ongelmanratkaisuun**

**lapsella on joku aikuinen, joka on kiinnostunut
lapsesta ja hyväksyy tämän omana itsenään**

arjen sujuminen

omat kaverit, harrastukset, koulu, päiväkot

Kolme ovea lapsiperheeseen

Lastensuojelu

- Onko lapsi turvassa?
- Toimiiko hoito?

Psykiatria

- Onko lapsella oireita?
- Tarvitseeko lapsi omaa hoitoa?

Lapsen kehityksen tukeminen

- Autetaan vanhempia auttamaan omia lapsiaan

Varasyli CAKE

Naapurit, kummit, sukulaiset, ystävät

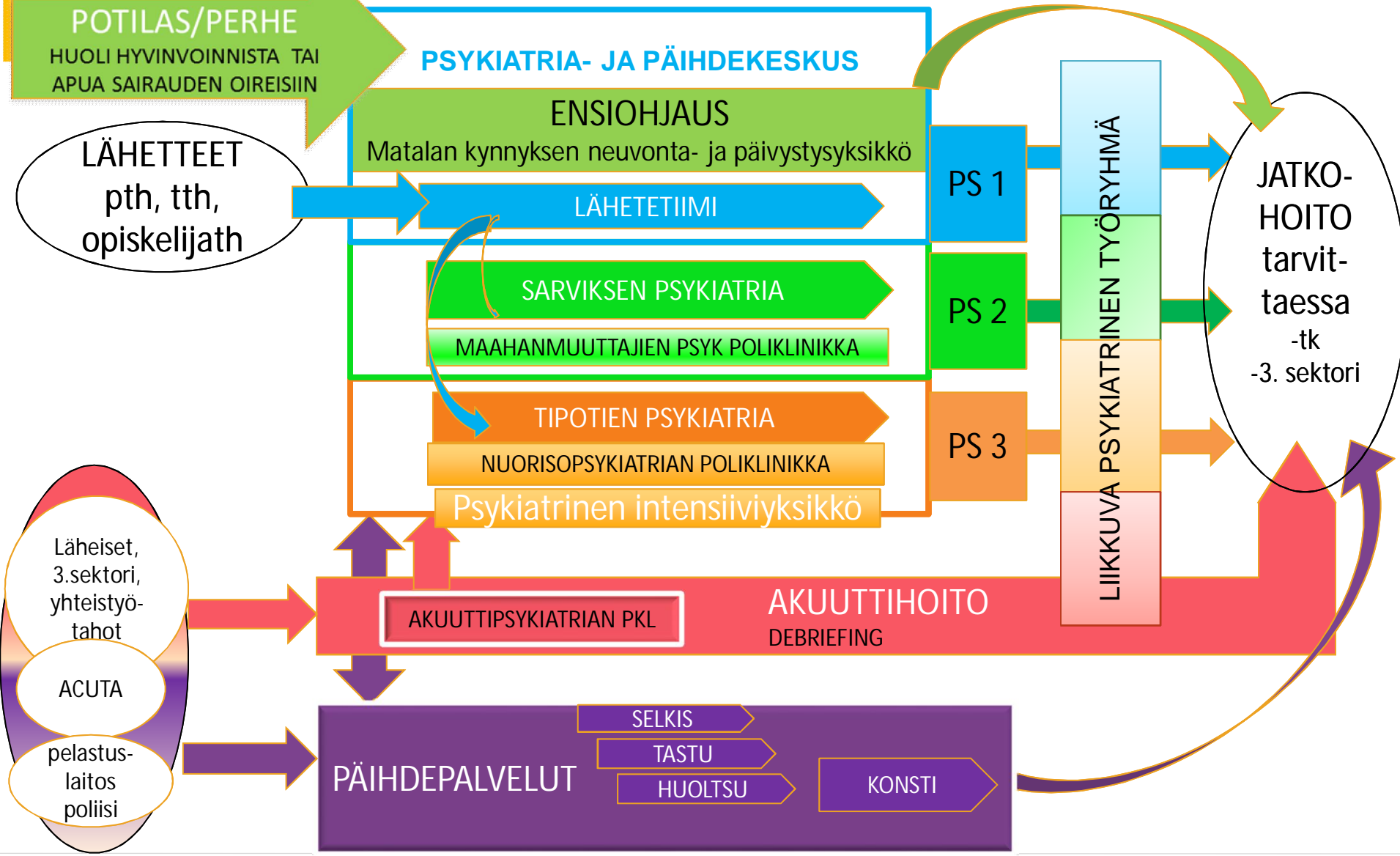
Kyläily, uutta ajateltavaa, tekemistä

Kaikki perheenjäsenet saavat välillä vetää henkeä

Tärkeää säilyttää lasten harrastukset, kivat muut tekemiset

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Hoitoon tulo

ENSIOHJAUS

Matalan kynnyksen neuvonta- ja päivystysyksikkö
Hatanpäänkatu 3 b 2.kerros
Arkisin 8.15-11.00
päivystävä työntekijä
0406397780 8.15- 15

KESKITETTY
LÄHETEARVIOINTI

Uusien potilaiden
hoitoonpääsyn tiedustelut,
Lähetetiimi
YI Päivi Kiviniemi 050 5237 324
Sh Anne Koivisto 040 8062 566
Sh Minna Jokiniemi 0408062
503

AKUUTTIPSYKIATRIAN
POLIKLINIKKA

Yhteyttä puhelimitse vakavassa kriisissä olevat, heidän läheisensä tai ammattihenkilöt
PkI ja A5 hatanpää
päivystävä hoitaja 040 806 2606
vaihde (03) 5657 2910

KATKAISUHOITO

Katkaisuhoitoarviot
arviot arki-aamuisin Sorinkatu Selkis
ajan varaaminen 040 8063 801

HOITOPAIKAN
RATKAISEE
häiriö,
hoidon tarve
ja
toimintakyky
yhdessä

Ensiohjaus Ensio:

- Hatanpäänkatu 3 b 2.kerros
- 18- 64-vuotiaille mielenterveys- ja/tai päihdeongelmista kärsiville , ikärajan alentaminen ad 16 harkinnassa vuoden alusta
- turvaverkko
- kun muut palvelut eivät tule kyseeseen
- nopea avun tarve
- ilman lähetettä 8. 15- 11.30 arkipäivisin
- valvottu antabushoito, bentsodiatsepiinivieroitus, muu lääkevieroitus
- sairaalasta/muusta laitoshoidosta voi kotiutua Ensioon, jos muuta avohoitoa ei ole järjestettynä
- jos oma hoitopaikka ei pysty antamaan nopeaa aikaa

LIIKKUVA PSYKIATRINEN TYÖRYHMÄ

TIEDOKSI

1.9.2015 alkaen Liikkuva psykiatrinen työryhmä tekee myös ilta – ja viikonloppuvuoroja. Tällöin vuorossa on yksi sairaanhoitajatyöpari.

Tavoitteena on ennaltaehkäistä sairaalahoitojaksot ja tarjota tehostettua hoitoa myös iltaisin ja viikonloppuisin. Hoitojakso on n. 2 viikkoa. Hoitoon tullaan työntekijän yhteydenoton perusteella.

Kenelle? Potilaille, joilla on riski joutua sairaalaan vakavan mielenterveyden häiriön vuoksi sekä sairaalasta kotiutuville potilaille. Potilaan tulee olla suostuvainen kotikäynteihin. Hoito ei sovellu potilaille, joilla on runsasta päihteiden käyttöä tai väkivaltaisuutta.

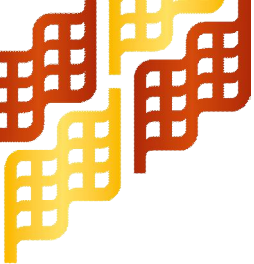
Yhteydenotot

ma-pe klo 8.15–20

la-su klo 10–18

puh. 040 639 7711

KONSTI-

KOTIIN SUUNNATTU TUKI

TAMPEREEN KAUPUNKI

Avopalvelut
Mielenterveys- ja päihdepalvelut

10.2.2016

KONSTI - Kotiin suunnattu tuki päihde- ja mielenterveysongelmallisille

Toiminnan tavoitteena on **tukea kotikäynnillä** yli 18-vuotiaiden tamperelaisten päihde- ja mielenterveysongelmaisten arjen hallintaa ja toimintakykyä sekä kotona asumista. Lisäksi tarkoituksena on ennaltaehkäistä asunnottomuutta ja laitospäiväjaksoja sekä tukea asiakkaita laitospäiväjakson jälkeen. Toiminta sisältää myös lääkkeellisen **alkoholikatkaishoidon** ikäihmisille sekä sellaisille asiakkaille, joille muut katkaishoidon muodot eivät sovellu.

Asiakkaalta tulee olla pyydettyä lupa Konsttiin yhteydenottoon. Asiakkaaseen ollaan yhteydessä ennen kartoituskäynnin tekemistä, joka pyritään toteuttamaan mahdollisimman nopeasti, yleensä 1-3 vuorokauden kuluessa. Käynnillä kartoitetaan ja arvioidaan asiakkaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen tilanne, palvelun tarve sekä asetetaan käynnille tavoitteet.

Kaikille asiakkaille suunnitellaan yksilöllinen, lyhyt määräaikainen tukijakso, jonka aikana tarvittaessa ohjataan asiakasta muihin häntä hyödyttäviin palveluihin. Lääkkeellinen kotikatkaishoito kestää 3 - 7 vuorokautta, jonka jälkeen jatketaan tukikäyntejä. Katkaishoidon aloittamisesta vastaa lääkäri.

Yksikössä työskentelee kolme sairaanhoitajaa, neljä lähihoitajaa ja sosionomi. Lääkärinä toimii Selvämis- ja katkaishoitoaseman lääkäri. Yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä muiden päihde- ja mielenterveyspalvelujen sekä kolmannen sektorin kanssa, mutta ei ole kotikatkaishoitoa lukuun ottamatta varsinainen hoitotaho.

Hoitoon voi ohjautua yhteistyötahojen kautta tai asiakas tai hänen läheisensä voi ottaa itse yhteyttä yksikköön. Hoito on asiakkaalle maksutonta.

Työntekijät tavoittaa numerosta 040 806 2117 arkisin klo 8-19 ja viikonloppuisin klo 8-17 tai sähköpostitse konsti@tampere.fi.

-tuki arjen hallintaan kotikäynnin
päihde- ja mielenterveys-
ongelmallisille sekä
alkoholikatkaishoidot

-alussa kartoituskäynti

-lyhytaikainen tuki, ei varsinainen
hoitotaho, verkostoyhteistyö

-8 hengen tiimi (3 sh, 4 lh, 1
sosionomi), lääkäripalvelu
kotikatkoihin Selkikseltä

-yhteydenotot yhteistyötahot tai
asiakkaat/läheiset

-puh **040 8062117**

arkisin klo 8-19, viikonloput 8-17

Hyödyllisiä linkkejä itsehoitoon

[Mielenterveys puheeksi: ahdistus](#)

[Ahdistuksen omahoito](#)

[Irti murehtimisesta –itsehoito-opas](#)

[Yleistyneen ahdistuneisuushäiriön nettiterapia](#)

[Jännä juttu - verkko-ohjelma jännityksen lievittämiseen](#)

[Tietoisuustaidot](#)

[Hyvinvointiohjelma Oiva](#)

Kotiutustiimi 0408064813,

0505437688

- tiedustelut sairaalasta kotiutuvien osalta
- sh Päivi Siren-Turpeinen , sh Anne Viitanen, sh Veli Järvenkylä
- potilaat sairaalasta työntekijän yhteydenotolla , käynnit osastojen kierroilla
- voivat tavata potilasta, tehdä kotikäynnin ennen varsinaisen hoidon käynnistymistä
- hankkivat potilaille sopivan avohoidon, tarvittaessa ylilääkärin konsultointi

Myönteistä

**Myönteinen palaute sekä vanhemmille
että lapsille erittäin tärkeää**

**Rakkaudella ja aikuisten tuella lapset
selviävät**

**Vanhemmuudessa vanhempi saa paljon
itselleen, vanhemmuus ei ole pelkkää
uhrautumista**

**Lapsi voi opettaa aikuiset nauramaan ja
katsomaan elämää eri näkökulmasta**

**Kuuntelu, kuulluksi tuleminen,
kannustavuus**

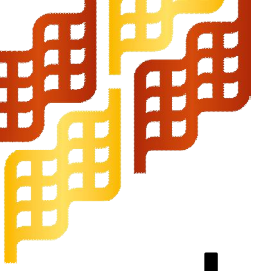
Miten ottaa puheeksi lapsen avun tarve vanhempien kanssa?

Normaalista, vakavoita, pidä yllä toivoa

Kerro selvästi, mistä olet huolissasi

Kerro mitä vahvuuksia olet lapsessa huomannut

Kerro palveluista konkreettisesti, mitä tapahtuu, mitä ei

Lasten kasvatus CAKE

Lapsen muuttunut käytös on selvitettävä, taustalla voi olla huoli vanhemmasta

Rajojen ja rytmin säilyttäminen tuo turvaa

Elämän pienet ilot ok, mutta hemmottelu vastauksena kaikkeen käytökseen ei

Sairaudella uhkaaminen ei saa olla ase kurinpidossa

Keinoja tunneasioissa CAKE

Kriisin läpikäyminen, ei välttäminen

**Kirjoittaminen, piirtäminen, kuvat, värit,
musiikki**

Lukeminen, sadut

Leikki (rooli-)

Luonto, liikunta, tekeminen

Toisten kokemukset

ym.ym.

Tärkein sanoma lapselle vanhemman kertomana:

Ei ole sinun vikasi, että vanhempasi on sairas

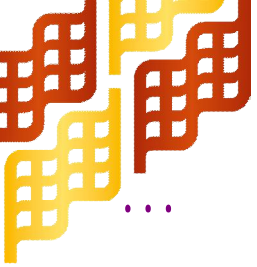
Sinä et ole yksin; on myös muita, joilla on samanlainen tilanne

Ei ole sinun vastuullasi huolehtia vanhemman hyvinvoinnista

On aikuisia, jotka auttavat vanhempaasi

Sinulla on oikeus voida hyvin, vaikka vanhempi voi huonosti

Tästä mennään eteenpäin (toivon ylläpito)

**Kun lapselle puhutaan ongelmista,
on esitettävä myös ratkaisu, ulospääsy:**

On avattava ovi tulevaisuuteen

Murrosikäiset CAKE

Voivat ottaa vanhemman sairauden raskaasti

Kuokuva elämänvaihe, tunteet ailahtelevat

Sairauden perinnöllisyys voi mietityttää

Puhuminen tai tunteiden näyttäminen vanhemmille voi olla hyvin vaikeaa

Toisaalta tekisi mieli kapinoida, syyllisyys herää

Pelko vanhemman kuolemasta

Tilanne voi olla kasvunpaikka (olen tarpeellinen), mutta myös kasvua jumiuttava(aikuisuuden taakka)

Lasten suhtautuminen vanhemman sairauteen

Aktiivinen empaattinen

Ylihuolehtiva

Torjuva

Aidon huoleton

Liian korostunut ylihuolehtiva tai torjuva rooli voi aiheuttaa ongelmia lapselle

Psyykkisen sairauden vaikutukset vanhemmuuteen (Leena Pihlakoski)

Vanhempi puhuu vähemmän lapselle

Vanhempi leikkii vähemmän lapsen kanssa

Vanhempi sanoittaa vähemmän lapsen tunteita

Lapsen ahdistuneisuuden sieto huonoa, lapsen auttaminen rauhoittumaan vaikeampaa

Ilmeiden ja eleiden tulkinta vaikeampaa

Jäykkiä uskomuksia, kietoutuneisuutta

Odotusta siitä, että lapsi tukee vanhempaa

Välittelevä kiintymyssuhdetyyppi yleinen

Vanhempi vetäytyvämpi, vähemmän sensitiivinen

Sairauden vaikutuksia lapsiin

lapset eivät useimmiten saa riittävästi tukea eikä tietoa vanhemman sairaudesta

lapset voivat jäädä varsin yksin

ovat usein huolissaan sekä sairastuneesta että terveestä vanhemmastaan

voivat eristäytyä ikätovereistaan, yhteisöstään ja perheistään

sairaudesta ei puhuta myöskään perhepiirissä

Sairauden vaikutuksia lapsiin

voivat joutua laiminlyönnin tai väkivallan kohteeksi

lapsi voi masentua

lapset voivat alkaa ottaa vastuuta

- vanhempiensa jaksamisesta
- perheen arjen sujumisesta

Lasten huomioinnin hyödyt perheelle

syllisyys vähenee

suhtautuminen sairauksiin arkipäiväistyy

usko tulevaisuuteen lisääntyy

usko omiin toimintamahdollisuuksiin kasvaa

**yhteisen ymmärryksen lisääntyminen perheessä
sairauden vaikutuksista**

näkökulma nykyisyydessä, arjessa

TAMPEREEN KAUPUNKI

**Vanhemman tulee itse tulle
kuulluksi, että voi kuulla lasta**

Pärjäävän lapsen kokemus

Vanhempani erilaisuus johtuu sairaudesta, josta tiedän riittävästi esim. kesto

Minä en ole aiheuttanut vanhempani ongelmia

Minulla on paha olo hänen puolestaan, mutta en voi parantaa häntä

Vanhempani on riittävän hyvässä hoidossa

Minä voin iloita kavereista ja harrastuksista ja käydä koulua/ olla päivähoitossa

On muitakin lapsia, joiden vanhempi sairastaa – voin puhua vanhemman sairastamisesta perheessä ja luotettaville kavereille ja aikuisille

Ymmärrys kehittyy vuosien kuluessa, turvallisuus ja ikätasoinen elämä tärkeää

Lapsiperhetyötä tehdään

**Psykiatriassa/päihde-
palveluissa :
Päivystys/tulotilanteessa**

**Vanhemman
sairaala/laitoshoidon
aikana**

**Vanhemman avohoidon
aikana**

**Terveyskeskus
ESH/ Somatiikka**

Perheneuvola

**Sosiaalitoimen
tukitoimet
(lastensuojelu)**

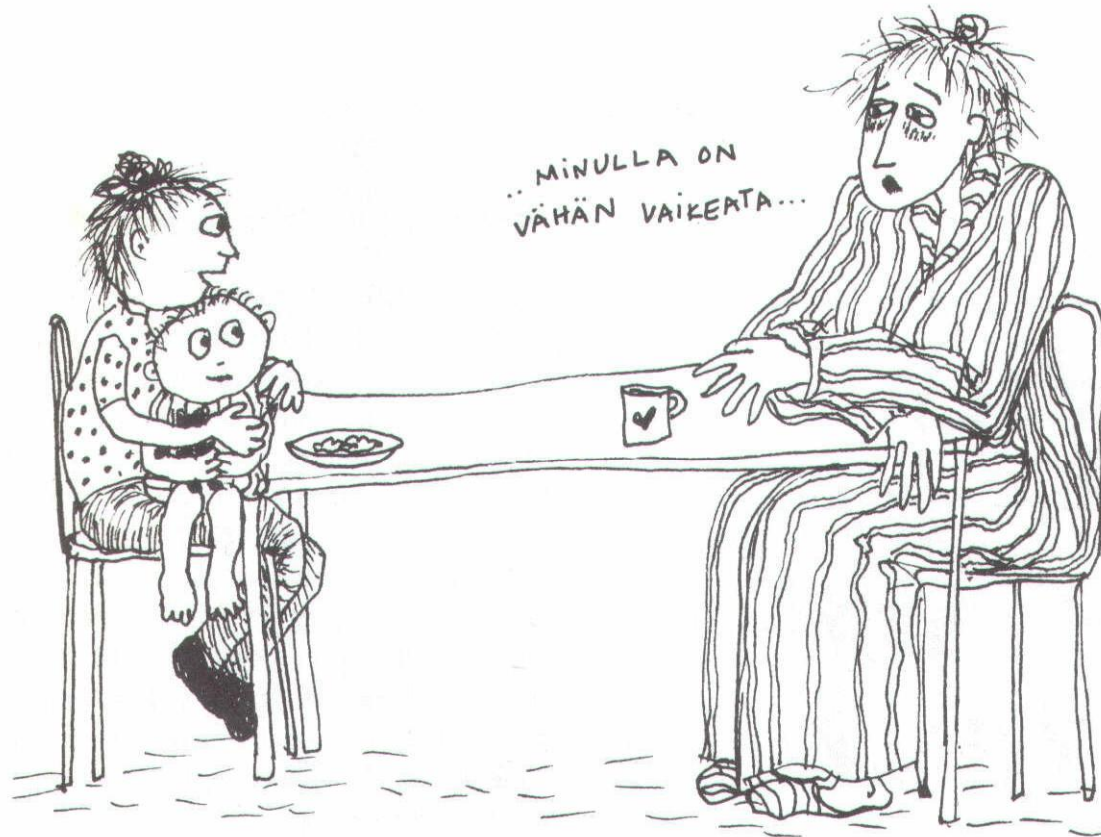
**Lastenpsykiatria,
nuorisopsykiatria**

**Kolmas sektori (mm.
omais- ja
potilasjärjestöt)**

Koulu, päiväkot

Muut paikat

Keskinäinen ymmärrys luo läheisyyttä ja luottamusta asioiden ollessa vaikeitakin

Lapset ilahtuvat pienestä!

